

אמר ריש לקיש: אין מועלין בכולן, בכל המים שבכר, אבל מועלין בשלשה לוגין, כמו שיבואר.

ומתרגינן: אלא, לא כך אמר ריש לקיש, אי איתמר, אם אכן אמר כן, אסיפא איתמר, אמר כן על הסיפא,

ומקשינן: והקתני, והרי ששנינו בסיפא: נתנו לצלוחית, מועלין בהן, מפני שהצלוחית נתקדש בקדושת כלי שרת והיא מקדשת את המים. מכלל, ואפשר להבין מכך, דרישא, כשהמים הם בחבית שלא נתקדשה בקדושת כלי שרת, אפילו בשלשה לוגין נמי לא מועלין, וקשה על ריש לקיש?

שנינו בסיפא: נתנן לצלוחית, מועלין בהן. ועל כך אמר ריש לקיש: אין מועלין אלא באם נתן לצלוחית שלשת לוגין, שהם שיעור המים לקיים בהם מצות ניסוך המים, וכמו שיבואר, ואם נתן בצלוחית יותר משלשה לוגין, אין מועלין כלל! משום שסובר "יש שיעור למים", ואין הכלי מקדש אלא הראוי להם ולא⁽⁴⁸³⁾ כשנתן יותר מכך.

וצריך עיון, למה דחאו מהלכה?

והרש"ש מיישב, ומדייק מלשון הרמב"ם, שפירושו במשנה הוא, שרבי אלעזר ברבי צדוק חולק וסובר שמותר ליהנות אף שלא לצורך מצוה, ועל כך מביא ראיה מהזקנים. ועל כך, סובר הרמב"ם, חולקים חכמים. הילכך, פסק הרמב"ם שאסור להנות שלא לצורך מצוה. ואין הכי נמי לצורך מצוה, מותר. וכבר פסק הרמב"ם בכמה מקומות שמצות לאו ליהנות ניתנו.

שופר המבואר שם במסכת ראש השנה. ואכן לגבי שופר, אין בטעם "מצות לאו ליהנות ניתנו" משום היתר לכתחילה, כמו שפסק הרמב"ם [פרק א מהלכות שופר הלכה ג], ואילו כאן, הואיל וכל איסורו הוא מדרבנן, מותר אפילו לכתחילה להנות לצורך מצוה. ועיין קרן אורה. אמנם, עצם דברי הרש"ש תמוהים, איך מביא רבי אלעזר ברבי צדוק ראיה להיתר הנאה שלא לצורך מצוה מהיתר לצורך מצוה?

ועיין בחק נתן.

ולפי דרך זו של הרש"ש, תתורץ קושית השער המלך [פרק ח מהלכות לולב] והטורי אבן [ראש השנה שם] המקשים, דאם כן, יוצא שנחלקו חכמים, אם מותר להנות מאיסורי הנאה לצורך מצוה, או לא, ואילו שם בגמרא משמע שהיתר הנאה מטעם "מצות לאו ליהנות ניתנו" הוא דבר הפשוט, עיין שם.

ולפי הרש"ש, יבואר על נכון. לא נחלקו תנאי משנתנו בהנאה לצורך מצוה כלל, ולכולי עלמא מותר להנות לצורך מצוה, אלא שרבי אלעזר ברבי צדוק רצה ללמוד מכך דין כללי, שמותר להנות אף לא לצורך מצוה.

ומוסיף הרש"ש, שבכל זאת אינו דומה לדין

483. סוגית יש שיעור למים

במחלוקת "יש שיעור למים" ו"אין שיעור למים", ישנן כמה דעות בראשונים ואחרונים, ונפרטם אחד לאחד.

א. שיטת רש"י: שם בזבחים פירש רש"י [כמבואר בפנים] "אין שיעור למים", באם נתנו בצלוחית יותר משלשת לוגין, מפני ש"יש בכלל מאתיים, מנה", כלומר, שאין חסרון במה שיש בה יותר.

ולפי פירוש זה, מודה המאן דאמר "אין שיעור", שאם יש פחות, לא נתקדשו.

וכן סוברים כאן התוס', לפי גירסת השיטה מקובצת.

ב. שיטת התוס' בזבחים, והמיוחס לרש"י